

POLITIHØGSKOLEN

Riksadvokaten
Postboks 8002 dep.
0030 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:
2012/01526-034 RBR/ggr 621

Vår referanse:
2013/01413-2 008

Sted, Dato
Oslo, 31.1.2014

HØRINGSUTTALELSE FRA POLITIHØGSKOLEN - RAPPORT OM AVHØRSMETODIKK

Det vises til høringsbrev datert 22.10.2013 vedrørende rapport om avhørsmetodikk.

1. Innledning

Avhør av vitner, fornærmede og mistenkte er et av de mest sentrale elementene i enhver politietterforskning. Kvaliteten og resultatet av avhørene er av stor betydning for resultatet i etterforskningen, og for en god forberedelse for forhandlingene i retten. Det er likevel ikke bare resultatet som teller; måten avhørene gjennomføres på har også vist seg å være svært viktige for politiets omdømme og tillit i samfunnet. Høy kvalitet, så vel som en kontinuerlig metodisk utvikling av fagområdet, er viktig. Det er derfor prisverdig at Riksadvokaten retter fokus mot dette metodefeltet.

I høringsuttalelsen vil Politihøgskolen følge samme systematikk som i Riksadvokatens brev av 22.10.13.

2. Generelle kommentarer til rapporten og det overordnede situasjonsbildet

Politihøgskolen vil bemerke at arbeidsgruppen synes å ha nedlagt en betydelig innsats. Innholdet i rapporten fremstår generelt som gjennomarbeidet, kritisk og fremtidsrettet.

Rapporten handler ikke bare om avhør spesielt, den setter også søkelys på samhandlingen mellom politi og påtalemyndighet generelt. Den er således et viktig bidrag til å bedre styring og kvalitet i all politietterforskning.

Norsk og internasjonal avhørsmetodikk har siden slutten av 1990-tallet gjennomgått en merkbar positiv utvikling. Internasjonalt representerer avhør sannsynligvis det mest forskningsbelagte metodegrunnlag innen noen politimetodisk retning. Norsk politi har innrettet sin avhørsmetodikk etter denne forskningen.

Selv om Norge er et lite land har norsk politi fått en sentral internasjonal posisjon innen

---

POLITIHØGSKOLEN

Pb.5027 Majorstuen, 0301 Oslo
Slemdalsveien 5
Tlf: 23 19 99 00 /Faks: 23 19 99 01
Org. nr: 974 761 017 / Giro: 7694.05.08335
www.phs.no /postmottak@phs.no

Avdeling Bodø

Pb. 6004, 8002 Bodø
Universitetsalleen 1
Tlf: 23 19 99 00
Faks: 75 58 80 30

Utdanningssenter Kongsvinger

Pb. 100, 2201 Kongsvinger
Motjærnsvegen
Tlf: 23 19 99 00
Faks: 62 82 59 50

Justissektorens kurs- og øvingssenter Avdeling Stavern

Pb. 204, 3291 Stavern
Fredriksvern Verft
Tlf: 23 19 99 00
Faks: 33 20 61 00

forskning, utvikling og implementering av avhørsmetodikk. Norge har også fått anerkjennelse for dette arbeidet i en nylig utgitt rapport fra den svenske Rikspolisstyrelsen¹.

Avhørsmetode er en del av etterforskningsfaget, og foreløpig har ikke andre deler av den taktiske metodikk gjennomgått en liknende utvikling. Det er derfor betimelig at rapporten tar opp behovet for en tydeligere kobling mellom avhørets formål og etterforskningens formål, samt en bedre samhandling mellom politi og påtalemyndighet. Kvalitet i avhør sikres gjennom god etterforskningsledelse og et solid og omforent metodesyn i politi og påtalemyndighet.

Avhørskurset KREATIV har et høyt fokus på både grundig planlegging og god evaluering. Dette gir likevel ingen garanti for at disse aktiviteter tas opp i politiets daglige praksis. Det har ikke blitt forsket systematisk på de praktiske effektene av dette opplæringskonseptet. Denne form for praktisk rettet evalueringsforskning bør etter vårt syn gis høy prioritet fremover. Tilsvarende forskning fra England og Wales tilsier at slike endringsprosesser går svært langsomt².

Riksadvokatens arbeidsgruppe har med sitt mandat naturlig nok ikke hatt anledning til å gå forskningsmetodisk til verks i sin beskrivelse og analyse av status ved norsk avhørspraksis. Mer forskning er derfor helt nødvendig for å få frem flere sider av denne situasjonen. Ikke desto mindre presenterer rapporten et helt nytt og viktig grunnlag for å kunne utvikle etterforskningsledelse og avhørspraksis.

3. Rundskriv (tiltak 1, jfr. punkt 6.2)

Høy kvalitet i etterforskning kan ikke oppnås gjennom vedtak og pålegg alene. Kvalitetsutvikling er grunnleggende sett et lederansvar. Det utvikles gjennom langsiktig god samhandling, og systematisk utvikling mellom de involverte aktører. Rapporten påpeker et klart behov for en slik utvikling.

Mer enn et nytt rundskriv er det kanskje et større behov for å etablere nasjonale fagstandarder for praktisk kvalitet i etterforskningen. Det er derfor av betydning at alle involverte aktører vedtar å iverksette en samordnet tiltakspakke. Det kan være naturlig å begynne med avhør og etterforskningsledelse.

Inntil noen av de mer konkrete tiltakene har vært utprøvd i småskalaprosjekter, mener Politihøgskolen at arbeidet med et nytt rundskriv med fordel kan avventes.

4. Etterforskningsfagets status (tiltak 2 jfr. punkt 6.3)

For Politihøgskolen er det ikke naturlig å kommentere elementene i rapporten om etterforskningsfagets status. På generelt grunnlag ser høgskolen et behov for å øke den faglige

---

¹ Rikspolisstyrelsens utvärderingsfunktion - Rapport 2013:7. Polisens förhör med misstänkta. Svensk utbildning i internationell belysning.

² Milne & Clarke, 2001 – The workplace effect of PEACE. London: Homeoffice.

kvaliteten gjennom forskning, metodeutvikling og kvalifiserende utdanningsløp.

Når det gjelder spørsmålet om «sertifisering» (vi er i tvil om ordet «sertifisering» er den beste benevnelsen i denne sammenheng), stiller vi oss positive til en form for godkjenningsordning på ulike spesialiseringsnivå. En slik ordning kan i seg selv trolig bidra til økt anerkjennelse for dem som kvalifiserer seg som etterforsker, utover generalistnivået. Dette perspektivet ble utredet i Politihøgskolens interne utviklingsrapport for etterforskning fra 2010³. Alle våre etter- og videreutdanningstilbud i etterforskning er siden den gang utformet med en eventuell fremtidig godkjenningsmodell for øye. Det legges i alle studier spesielt vekt på kvalitet, metodeutvikling og ledelse.

Erfaringer fra England viser at en eventuell godkjenningsordning sannsynligvis vil bidra til en heving av kvaliteten i etterforskningsfaget for en samlet politi- og påtalemyndighet. Det britiske Professionalising Investigation Programme (PIP) (jfr. s. 65 i rapporten) startet med en omfattende nasjonal benchmarking-prosess for å utvikle felles minimumsstandarder innen alle fagfeltets ansvars- og operasjonsområder. De standardiserte minimumsmetodene ble deretter klassifisert som obligatoriske, eller ikke obligatoriske, for å oppnå ønsket fagkompetanse i tre ulike fagansvarsnivå. Dette arbeidet kan norsk politi i stor grad kan trekke veksler på, og antagelig også i noe større grad underbygge med oppdatert forskning.

PIP har nylig også utviklet et utdanningsprogram for strategiske ledere (PIP Level 4). Et helt sentralt element i PIP-systemet er at godkjent kompetanse kan oppnås kun gjennom beståtte kurs og utdanninger. Det er altså snakk om en ferdighetsutvikling som kun kan dokumenteres gjennom fremvisning av relevant praksis. Dette skaper dermed et naturlig behov for praktiske indikatorer på kvalitet og et tilhørende system i etaten for evaluering, videreutvikling og re-godkjenning av disse.

Dersom et standardiseringssystem ikke følges opp med et system for løpende videreutvikling, kan det hemme praksis like mye som det fremmer den.

Politihøgskolen stiller seg følgelig bak anbefalingene gitt i tiltak 2. Dette bør da utprøves i småskalaprosjekter, forankret i politidistriktene, forut for en eventuell nasjonal implementering. I denne sammenheng vil det være naturlig å vurdere om en godkjenningsordning bør gjelde hele den taktiske etterforsker – og etterforskningslederrollen.

5. Fagledelse (tiltak 3 og 4 jfr. punkt 6.4).

Rapporten beskriver en situasjon med fravær av kompetent faglig ledelse i avhørssituasjonen, og følgelig for lite formålsstyrte avhør. Politihøgskolen ser ingen grunn til å trekke i tvil funnene i rapporten. Disse legges til grunn i vår videre drøfting, selv om vi vil påpeke at datainnsamlingen lider under noen metodiske svakheter⁴.

---

³ Fahsing, Husby og Øverbye (2010) – Rapport om Politihøgskolens etter- og videreutdanningstilbud innen etterforskning.

⁴ De metodiske svakhetene knytter seg hovedsakelig til undersøkelsens utvalg, representasjon og utforming av deler av spørreundersøkelsen. Alle politiavhør og avhørssituasjoner har grunnleggende likhetstrekk, men ikke desto mindre varierer disse situasjonene mye både hva gjelder omfang, sakens alvorlighetsgrad og rammene rundt selve

Rapporten indikerer relativt store forskjeller blant de ulike respondentgruppene i beskrivelsen av dagens praksis. Forskjellene ser ut til å gjelde spesielt forholdet politi – statsadvokat. Dette kan gjenspeile en reel forskjell, men det kan også være en indikasjon på en manglende felles forståelse av hva som ligger i kvalitetsbegrepet – hvilket ikke gjør situasjonen noe bedre.

Det synes å være relativt få blant den høyere påtalemyndighet som har gjennomgått Politihøgskolens avhørsutdanning. Det er generelt slik at en felles metodisk oppfatning vil styrke muligheten for felles satsing, måldefinering og samhandling. Dersom et slikt fundament ikke i tilstrekkelig grad er etablert, vil Politihøgskolen eventuelt kunne bistå med å endre denne situasjonen.

Vi deler rapportens anbefaling om at etterforskningslederansvaret med fordel kan tydeliggjøres klarere mellom de ulike roller knyttet til politifag og påtaleansvar. Det er behov for å diskutere og definere hva fagledelse i etterforskning innebærer generelt, og spesielt knyttet til avhørssituasjonen.

I denne forbindelse nevnes at disse temaene behandles i studiet Funksjonsrettet ledelse for etterforskningsledere ved Politihøgskolen. Roller, ansvar, gråsoner og samvirke problematiseres, og forsøkes på denne måten å bidra til klargjøring.

Det bør etableres klarere kvalitetssikringsrutiner knyttet til avhørets planlegging, gjennomføring, rapportens utforming og sluttevaluering. Grunnlaget for å gjøre dette er på mange måter lagt i dagens KREATIV, som inneholder et eget opplegg både for planlegging og evaluering. I tillegg har både Politihøgskolen, Kripos og Oslo politidistrikt utarbeidet egne evalueringsskjema. Utfordringen er å få dette over i en bredere og tydeligere praksis, preget av løpende evalueringer på alle nivå.

For avhør foreligger det allerede et godt materiale for å iverksette systematiske evalueringer (se rapporten vedlegg III, IV og V). I likhet med funnene i rapporten, s. 59, er vår erfaring at dette verktøyet og dets potensiale ikke er tatt i bruk i den daglige etterforskningsledelse. Vi ser det som sentralt at det kommer på plass nasjonale rutiner og standarder som ivaretar forventet kvalitet på de ulike sakstyper og saksnivå. Dette forutsetter at den løpende kvalitetssikringen dokumenteres, eksempelvis ved at etterforskere lager standardiserte og dokumenterte planer ikke bare for avhør, men for etterforskningen i sin helhet. Dette vil tydeliggjøre formålet med etterforskningen, det løpende informasjonsbehovet i saken og sammenhengen mellom de ulike etterforskningskritt. Utfordringen er å finne riktig nivå på de ulike strukturer – tilpasset de forskjellige sakstypene og saksmengden. Det kan ikke være opp til den enkelte etterforsker, eller etterforskningsleder, alene å vurdere hva som er indikatorer på god kvalitet.

Rutiner for å sikre at en løpende kvalitetssikring og oppfølging foretas både av lederen i den

---

avhørssituasjonen. Dette er etter vårt syn ikke tilstrekkelig hensyntatt i undersøkelsen. Det generaliseres dermed på områder hvor vi ikke vet om det er grunnlag for dette. Likedan legges det forutsetninger til grunn for deler av spørreundersøkelsen som vi ikke kan se at det foreligger et empirisk grunnlag for å hevde. Eksempelvis 1: "Hva tror du er årsaken(e) til at noen mener at et avhør ikke bør gjennomføres i tråd med Politihøgskolens opplæring i avhørsteknikk (Kreativ)?" (s. 117). Eksempelvis 2: "Det har utviklet seg en oppfatning (kultur) i etaten som innebærer at noen mener at Kreativ er ensbetydende med omstendelige, tungvinte og lange avhør/rapporter." (s. 117).

enkelte sak og ledelsen ved den enkelte avdeling, bør derfor også vurderes. Vi vil i denne sammenheng peke på Oslo politidistrikt, som har innført egne metodeutviklingsansvarlige på sine stasjonsbaserte etterforskningsavdelinger. Så vidt vi vet er alle disse også utdannet avhørsinstruktører på Politihøgskolen.

Politihøgskolen støtter anbefalingene som er gitt i tiltak 3 og 4.

6. Organisatoriske forhold (tiltak 5 jfr. punkt 6.5).

I tråd med de foranstående vurderinger, støttes forslag om rutiner for mer systematiske tilbakemeldinger fra de påtaleansvarlige på alle nivå. Disse tilbakemeldingene vil ha en naturlig plass under all evaluering, opplæring og metodisk utvikling. Dette innebærer likevel ikke en tanke om at påtalejuristen *skal* kvalitetssikre alle avhørsmaler før avhør. Det daglige ansvaret for grunnleggende prosesskvalitet bør etter Politihøgskolens syn ligge hos den politifaglige ledelse, mens påtale bør ha ansvar for å sørge for en tilbakemelding på sakens resultat-kvalitet.

Vårt inntrykk er at det øves og evalueres for lite i politiets etterforskningspraksis. Hyppige øvelser og systematisk feedback i det daglige arbeid vil kunne tydeliggjøre roller, ansvar og forventninger. Alt dette er nødvendige forutsetninger for utvikling og kvalitetsbygging i praksis.

Politihøgskolens nye tilbud med desentralisert videreutdanning i etterforskning kunne være en god arena for etablering av en styrket fellesfaglig forståelse, etablering av nye rutiner for planlegging, evaluering og samhandling. Politihøgskolen deltar gjerne i utvikling av et standardisert øvings- og evalueringmateriale. Denne læringsformen er allerede i hyppig bruk i alle våre videreutdanninger innen etterforskning. Målet må være i større grad å gjøre dette til en del av den daglige praksis, både for etterforskere og etterforskningsledere.

Politihøgskolen støtter dermed anbefalingene i tiltak 5.

7. Utdanning (tiltak 6 og 9 jfr. punkt 6.10 og 4.3.13.)

Politihøgskolen har nylig utvidet sitt utdanningstilbud innen generell avhørsteknikk. Høgskolen tilbyr nå studiene *Videreutdanning i avhørsutdanning – fellesmodul* (som er en videreutvikling av KREATIV-kurset) samt studiet *Videreutdanning i avhør av barn og ungdom*. I løpet av 2014 vil også utviklingen av det nye studiet *Videreutdanning i avhør av mindreårige barn og sårbare voksne* bli fullført. Disse studiene har et spesielt fokus på å videreutvikle den praktiske utførelsen av de mest sentrale metodekomponenter. Konfrontasjon og strategisk bevisvurdering utgjør et av disse identifiserte satsningsområdene

Det nye studiet *Videreutdanning i avhørsutdanning – fellesmodul* ble gjennomført to ganger i 2013. Etter dette er vårt inntrykk at det er behov for økt fokus ikke bare på konfrontasjonen spesielt, men også den strategisk og analytiske forståelsen av bevissituasjonen – og hvordan denne mest mulig effektivt kan utprøves i avhør av mistenkt. Dette er en meget krevende oppgave hvor gode forberedelser, solide ferdigheter og en løpende feedback er avgjørende for

både resultat og utvikling.

Denne type øvelser i strategisk og analytiske ferdigheter må også anvendes på saken som et hele, ikke bare under avhør av mistenkte. Det vises således til rapportens kap. 9 (s.100). Det metodefokus vi har hatt innen avhør de siste 10-15 årene bør nå intensiveres og videreføres på både politifaglig og påtalemessig ledelsesnivå. Dette gis allerede høy prioritet på alle Politihøgskolens videreutdanningstilbud for etterforskere, og er også inntatt på alle utdanninger for påtalejurister.

Generelt vil vi påpeke at en større deltakelse fra ansatte i påtalemyndigheten i Politihøgskolens utdanningstilbud ville være ønskelig. Sannsynligvis vil det bidra til bedre samhandling og styrket felles faglig utvikling. Det ville dermed kunne danne et godt grunnlag for å komme med tilbakemeldinger, enten i enkeltsaker eller på mer generelt nivå - f.eks. under statsadvokatinspeksjoner. Politihøgskolen vil kunne bistå med å tilrettelegge målrettede KREATIV-kurs for både påtalejurister og taktiske etterforskningsledere.

Politihøgskolen støtter anbefalingene gitt i tiltak 6.

8. Forskning (tiltak 7 jfr. punkt 6.10.5).

Som for alle andre typiske politifag har man relativt lite forskningsbasert kunnskap om politietterforskning. Dette kan skyldes at politiet verden over tradisjonelt ikke har en akademisk tradisjon. Følgelig har man heller ikke hatt noen forskningstradisjon knyttet til metodebruken, men den følge at mye av kunnskapen i etterforskningsfaget fremdeles er skjult og til dels myteomspunnet. Rettsskandaler i England på 1980-tallet skapte imidlertid et rom for forskning med et mer kritisk blikk på politietterforskeres arbeidsmetoder, spesielt innen avhørsfeltet. Dette har ført til en markant utvikling spesielt innen forskningsfeltet rettspsykologi. Forskingen har medført betydelig endring i avhørsmetodikken i store deler av verden, også i Norge⁵.

Gransking av rettskandaler har visst at det er langt mer enn avhørsmetodikken som svikter når større etterforskninger leder til uriktig domfellelse. Dette dokumenteres blant annet i granskningen av Fritz Moen-saken⁶. Granskningen viser at politiet ikke bare feilet på grunn av manglende spisskompetanse. Det sviktet på helt grunnleggende områder som manglende objektivitet i etterforskningen, manglende notoritet og avhørsmetodikk. Det vil si en fagkunnskap og verdier som det var forutsatt at alle med grunnleggende politiutdanning var i besittelse av. De fleste sakene ser ut til å ha det fellestrekk, at etterforskerne har styrt mot en tidlig hypotese om skyld og oversett viktig bevismateriale. På denne bakgrunn har forskningsmiljøene begynt å interessere seg for politietterforskeres informasjonsbehandling og beslutningstaking. Foreløpig tyder forskningsfunnene i retning av at etterforskningsopp-gaven

---

⁵ Fahsing og Rachlew, 2009

⁶ Fritz Moen ble i 1978 og 1981 av Frostating Lagmannsrett dømt for to drap han ikke hadde begått. Moen sonet hele straffen på 21 år før han endelig ble renvasket i år 2000, det samme året han døde. Granskningen viser at alle aktører i rettsprosessen begikk til dels grove feil, men spesielt politiet som i stor grad manipulerte den informasjonen som påtalemyndighet og domstoler brukte som beslutningsgrunnlag. (Levin og Klev 2006)

generelt er mer sårbar og krevende enn de tradisjonelle rutinene har tatt høye for⁷, og Norge er på ingen måte bedre stilt enn andre⁸.

De uriktige rettsavgjørelsene er en viktig påminnelse om hvor sårbare politiets beslutningsprosesser under etterforskning kan være. Rettsskandaler i Norge har skapt et klima for endring og faglig utvikling. Det synes som om vi ligger relativt godt an hva gjelder bidrag til faglig forskning og utvikling innen området⁹. Det spesielle for Norge er at politiutdannede har begynt å forske på egen praksis. Relevant forskningsbasert kunnskap blir derfor gradvis mer og mer tilgjengelig. Ikke desto mindre er det et stort behov for ny forskning og kunnskapsutvikling, spesielt innen generell etterforskningsmetodikk og etterforskningsledelse. I forhold til ledelse gjelder dette særlig organisering, styring og ledelse av en etterforskning for å oppnå et tilstrekkelig bredt, men samtidig praksisnært fokus.

Politihøgskolen besitter i dag tilstrekkelig kompetanse til å utføre slik forskning. Kompetansen er ytterligere styrket ved at prof. Pär-Andres Granhag nylig er ansatt i en såkalt Professor II-stilling. Han er kjent som en av de ledende forskere i verden innen dette fagfeltet.

Det er også grunn til å forvente at etableringen av en ny masterutdanning i etterforskning ved Politihøgskolen vil bidra til en betydelig økt forskning på dette området. Videre bør effektene av en eventuell godkjenningsordning for avhør og etterforskning, samt en eventuell innføring av etterforskningsplaner, dokumenteres med forskning gjennom såkalte for- og etterstudier, gjerne av såkalt longitudinell karakter. Det vil kunne gi verdifull innsikt i hvordan den enkelte etterforsker utvikler seg, og hvordan dette henger sammen med individuelle og situasjonelle faktorer.

Politihøgskolen støtter et ønske om en betydelig økt forskning på politiets etterforskning- og avhørsmetodikk og hvordan disse benyttes i praksis, jfr. anbefalingene i tiltak 7.

9. Konfrontasjon og gjentatte avhør (punkt 6.7 jfr. kapittel 9)

For Politihøgskolen er det vanskelig å ha en generell oppfatning av hvorvidt det konfronteres for tidlig eller for sent i avhør av den mistenkte.

Det er imidlertid en kjensgjerning at en av hovedårsakene til flere av de mest kjente rettsskandaler i nyere tid¹⁰ var at det ble konfrontert for tidlig, for hardt og på et sviktende bevisgrunnlag. Det er derfor ikke å undres over at pendelen nå kan ha svingt i motsatt retning. Dersom det er tilfelle, kan det generelt sies å utgjøre en rettsikkerhetsgaranti i seg selv.

Kravene til en objektiv etterforskning setter noen grenser for hvor tidlig og hvor hardt en avhører bør konfrontere en mistenkt i avhør. Ikke desto mindre må det understrekes at det er

---

⁷ Ask, K., & Alison, L. (in press). Investigators' decision making. In P. A. Granhag (Ed.), *Forensic psychology in context: Nordic and international perspectives*. Cullompton, UK: Willan

⁸ Fahsing & Ask (in press)

⁹ Se bl.a. arbeid utført av P. Larsson, T. Myklebust, A. Rachlew, J. Yttri-Dahl, I. Fahsing, A. Rasch-Olsen, S. Fredriksen, O.T. Bjerknes, A.K. Johannsen.

¹⁰ Bla. Birgitte Tengs, Fritz Moen – se Rachlew (2009)

helt avgjørende for utfallet av en etterforskning at avhøreren er i stand til å kunne analysere når, og hvorfor, en mistenkt eventuelt forklarer seg i strid med bevissituasjonen. Likeledes at avhører på en tydelig og god måte evner å gjøre mistenkte kjent med den eventuelle diskrepansen. Det er her viktig å understreke at Politihøgskolens gjeldene metodikk innen avhør av mistenkte (S.U.E) faktisk går ut på å utsette beviskonfrontasjon til slutten av avhøret. Dette har solid støtte i forskning¹¹, fordi en slik tilnærming: a) reduserer faren for bekreftelsesfeller hos avhøreren, b) reduserer faren for kommunikasjonsbrudd i avhøret og c) øker muligheten for at den avhørte får avgitt en mest mulig detaljert og korrekt forklaring.

En tidlig konfrontasjon har vist seg å øke faren for falske tilståelser, men nedsetter også *uskyldiges* evne til å forklare seg korrekt. En slik strategisk bevisutsettelse under avhør krever imidlertid enda bedre analytiske, strategiske og kommunikative evner hos avhøreren.

10. Rapportskriving (punkt 6.8 og 6.8.3 jfr. vedlegg VIII), samt Teknologi, lyd og bilde (tiltak 8 jfr. punkt 6.9)

En av hovedutfordringene i rapporten synes å være hvordan man kan sikre et best mulig avhør. Dessuten også hvordan informasjonene som faktisk fremkommer i avhøret gjøres tilgjengelig for påtalemyndigheten og de øvrige rettslige aktører.

Som nevnt over kommer altså ikke konfrontasjonen i SUE-metodikken inn før helt på slutten av et avhør, og i omfattende saker kan det først skje i de påfølgende avhør. I avhørene av den mistenkte Breivik etter 22. juli-angrepene ble det eksempelvis konfrontert først flere måneder etter det første avhøret. Det skyldtes at den frie forklaringen var svært lang, og det var et meget omfattende arbeid å kontrollere den.

Et sentralt spørsmål er hvordan man kan sikre seg at brukeren av avhøret klarer å koble den avhørtes initiale forklaring med a) sonderingen på tema og b) den eventuelle konfrontasjonen. Spørsmålet er etter vår vurdering i stor grad en informasjonsteknologisk utfordring.

Norsk politi bruker i dag et relativt utdatert CD/DVD-basert opptakssystem, som ikke tillater at opptak lagres på server etter at de er brent ut på CD/DVD. Dette til tross for at det samme firmaet som utviklet denne teknologien (norske Indico Systems) for lenge siden har sluttet å vedlikeholde systemet til fordel for en serverbasert løsning, som i dag leveres blant annet til britisk politi. Denne løsningen er spesielt utviklet for å bedre samhandlingen rundt politiavhøret, og muliggjør en kobling mellom de ulike delene av lyd- eller bildeopptaket og en digital skriftlig politirapport.

Aller helst bør opptakene kunne kobles direkte til de ulike dokumenter i BL. Etterforskerne kan da skrive oversiktlige, indekserte og kronologisk utformede rapporter, som med såkalte hyperlinker kan kobles til de ulike deler av opptaket. Dette vil i vesentlig grad kunne lette situasjonen for dem som i ettertid skal finne frem i materialet – spesielt gjelder dette i lange

---

¹¹ Hartwig, M. (2005). Interrogating to detect deception and truth: Effects of strategic use of evidence. Unpublished Ph.D. thesis. Department of Psychology, Göteborg University. Presented December 9, 2005. Supervisor: Associate Professor Pär Anders Granhag. Luke, T., Hartwig, M., Brimbil, L., Chan, G., Jordan, S., Joseph, E., Osborne, J., & Granhag, P.A. (2013). Interviewing to elicit cues to deception: Improving strategic use of evidence with general-to-specific framing of evidence. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 28, 54-62.

og krevende avhør. Dersom en slik teknologi tas i bruk vil det være en relativt enkelt sak å endre på rutinene for rapportskrivning. Langt på vei er dette allerede omhandlet i de eksisterende læreverk ved Politihøgskolen¹². Dette fritar imidlertid ikke etterforskningsledelsen fra et ansvar for en løpende kvalitetssikring av avhørene. Dette kan kun finne sted på en kvalitativ god måte dersom lederen også var involvert i planleggingen av avhøret.

En alternativ metode, først og fremst for kortere forklaringer, vil være å benytte seg av såkalt diktat til lydopptak (rapporten s. 82). Dette er en opptaks- og protokolleringsmetode som både er ressursbesparende og gir en god fremstilling av hovedinnholdet i avhøret, den avhørtes vedtakelse og eventuelle korreksjoner. Det sentrale her er hvordan etterforskerne på en god måte evner å skille mellom behovet for å rapportere detaljer, og når det eventuelt er tilstrekkelig med en kort og oppsummert fremstilling av hovedlinjene i avhøret. Dersom man lykkes med å videreutvikle diktatmetodikken vil det kunne åpne for å ta bruk av automatiserte tale-til-tekst verktøy.

Politihøgskolen støtter følgelig anbefalingene i tiltak 8.

Med hilsen

Håkon Skulstad

rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:

Ivar Fahsing, Politioverbetjent

Ivar Husby, Seksjonsleder

---

¹² Bjerknæs, O. T. & Williksen, E. (2012). *Politirapport* (3. utg.). Høvik: Vett & Viten.

